



## O reformi naših direktnih davkov.

(Dalje.)

### III

Mnogo se dá ugovarjati §-u 193. vladnega načrta, kateri je tudi v davčnem odseku in pododseku provzročil jako živahno kontroverzo. To določilo vелеva namreč, da je zakonski par, ako živita mož in žena skupaj, obdačiti skupno celó v tem slučaju, če imata vsak za-se posebne dohodke. Nerazdeljeno dolgujeta predpisano davčno svoto. Kar se pa tiče rodbinskih členov, živečih v oskrbi rodbinskega gospodarja prištevati je njih dohodke, v kolikor pridejo gospodarju v roke, njegovim dohodkom, in le prebitek obdačiti je posebej. Posebno obdačenje se vrši sicer zgolj z dohodki zakonske žene, katera ne živi skupaj z možem ter z dohodki rodbinskih členov, ki niso v gospodarjevi oskrbi.

Očividno posneta je ta točka vladne predloge po pruskem vzorci. Pruski dohodninski zakon z dne 24. junija 1891. l. določuje namreč v §-u 11., da je gospodarjevim dohodkom z ozirom na obdačenje pritegniti tudi dohodke rodbinskih členov. Ženo obdačiti je posebej le v tem slučaju, če trajno ne živi s svojim možem. Omeniti je, da se slična določba uže nahaja v starejših pruskih davčnih zakonih, tako v zakonu o takozvanem „razrednem davku“ („Klassensteuer“) z dne 30. maja 1820. l., od koder se je svoje dni bila prevzela v dohodninski davek z leta 1851 in 1873. Dotične starejše določbe glasé se celo še ostreje, kajti zakonski mož na Pruskem moral je preje plačati dohodninski davek za dohodke svoje žene tudi tedaj, če je bila prav od njega dejanski ločena. Zakon moral je biti ločen pravno, da je prenehala davčna obveznost moževa.

Tako torej na Pruskem, jednako tudi po drugih nemških državah, kjer je uvedena dohodarina. Ali s pravniškega stališča se dá ugovarjati, da je zakonsko premoženjsko pravo po pruskem

„Landrecht-u“ bistveno različno od onega, katero je pri nas ustanovil občni državljanski zakonik. Na Pruskem je namreč mej zakonskimi pravno ustanovljena sistema premoženjske jednote, mož razpolaga ne le s svojim imetjem, temveč tudi z lastnino zakonske polovice, pravica njegova sega dalje nego pri nas in torej je skupno obdačenje pravilni korolar skupne premoženjske uprave. Iz določil pruskega zakonika odseva še dandanes oni pravni nazor, kojega izraža nemška pravna prislovica: „Wem ich gönne meinen Leib, dem gönne ich auch mein Gut“. Drugo pravno razmerje pa nahajamo v avstrijskem državljanem zakoniku. Vsaj meni se dozdeva — pravniški čitatelj naj blagohotno dovoli pisatelju nejuristu, da pové svoje mnenje o strogo pravniškem vprašanji — da tičí jedro našega zakonskega premoženjskega prava v §-u 1233. obč. drž. zak. Tam se pové izrecno in jasno, da zakonska zveza sama po sebi ne ustanavlja nobene premoženjske vkupnosti mej zakonskima, temveč, da v to svrhu treba posebne pogodbe. Vsled tega nahajamo zlasti pri bogatih zakonih večinoma to razmerje, da imata mož in žena vsak za-se svoje posebno premoženje, posebne dohodke, čestokrat tudi posebno premoženjsko gospodarstvo. In tu nastane vprašanje, ali se pač ne žali in krči pravica takim davkoplačevalcem, ako se mož obdači za dohodke svoje žene (in obratno), katerih nikoli prejel ni, s katerimi sploh nikakor ne razpolaga? ako se obdači celó po višji progresivni meri?

Tudi nerazdeljena obveznost vzbuja pomisleke. Recimo, lahkoživ mož ima marljivo, varčno ženo, oba imata posebne svoje dohodke, toda po novem zakonu ju skupno obdačijo in nerazdeljeno dolgujeta predpisano davčno svoto. Mož je morda v denarni zadregi, žena mu torej izroči denar za davkarijo, tudi oni delež, ki bi ga sicer moral plačati sam za-se. A lahkoživček zabije prejeti denar, mesto da bi ž njim poravnal svojo davčno dolžnost — in ker pri možu ničesar ugrabiti ne morejo, pri-mejo še jedenkrat ubogo ženo ter siloma od nje iztirjajo ves davek, njegov in njen, skupno izračunan in predpisan, naravno torej povišan vsled davčne progresije!

Kedo bi tajil ostrino jednacih določil? In vendar jih ni obsojati meni nič tebi nič. Varujmo se praznih deklamacij, kakor jih nahajamo na pr. v „Preosnovi davkov“, spisani po poslancu

Povšet u. Tam čitamo: „Pravično je, da se obdači tudi ženino premoženje, nepravilno pa je, da se seštejejo svote skupaj ter tako dobi skupna svota dokaj višja, ki pride gotovo že v višjo vrsto plačilnega razreda“ (l. c. str. 27). To je davkoslovna homilija, a nikakoršen resen argument! Posledica takemu umovanju je individualno obdačenje mesto kolektivnega, katero nasvetuje vladna predloga. In vendar take zahteve navzlic najostrejšemu uporju proti §-u 193. nismo čuli v davčnem odseku z nobene strani. in dobro smo znali, zakaj se nihče na dan ni upal s takim nasvetom. Tu namreč ne gre za malenkosti, smelo trdim, ves uspeh davčne preosnove zavisen je od tega, da se rodbinski dohodki vsaj večinoma skupno pritegnejo k dohodninskemu davku. Kajti finančno ministerstvo izračunalo je izgubo vsled individualne prireditve. Dobro in obširno utemeljevalo je dotične številke, in uverili smo se, da pomeni individualno obdačenje izgubo najmanj 5·16 milijonov, morda pa celó izgubo 7·7 milijonov gld. Odtegnimo to diferenco od celega prebitka dohodninskega davka in kaj preostane? Vlada računa prebitek v najugodnejšem slučaju s 16·09 mil., v najneugodnejšem pa s 10·37 mil., in vodilna misel cele davčne reforme je, da se za ta presežek dohodarine znižajo prinosni davki. Le številke treba uvaževati in jasno mora biti, da individualno obdačenje ugonobi vodilni namen davčne preosnove. Vsaj se uvede osebni dohodninski davek radi tega, da z njegovimi prihodki zmanjšamo prinosne davke, neposredna posledica individualnega obdačenja pa je, da premalo preostane v isto svrho. Uže ta finančni razlog je toliko tehten, da moramo sila oprezni postati nasproti načelnim ugovorom.

Pa je še stvaren razlog, katerega ne smemo prezirati. Po katerem merilu razdeli naj država davčna bremena mej svoje davkoplačevalce? Sigurno po razmerji davčne zmožnosti! A tu nihče ne more zanikati, da je zakonski mož, kateremu je bila usojena imovita zakonska družica, bolj usposobljen prenašati davčno butaro nego oni, kateri ni bil toliko previden pri izbiranju boljše svoje polovice. To načelo velja sigurno povsod tam, kjer mož razpolaga z dohodki svoje žene. Deloma pa upliva tudi na one slučaje, kjer je premoženjska uprava sama po sebi strogo ločena. Kajti tudi v teh slučajih se iz posebnih dohodkov dotične za-

konske žene vendar le pokrije premnogo troškov, za katere bi sicer moral skrbeti dotični soprog. Dalje se dá v obče trditi, da uživa mož, o katerem se zna, da je bogato oženjen, več kredita in isto tako je jasno, da mu ni treba toliko zalagati in na stran devati za svojo rodbino, za otroke za slučaj smrti itd., kakor mora storiti skrben gospodar v slučajih, da je žena njegova neimovita. To so bistvene razlike glede davčne zmožnosti, davčni politik jih mora uvaževati ter z ozirom na te difference urejati svoje postopanje.

Stvar tudi ni povsem gladka gledé dohodkov rodbinskih členov, v kolikor pridejo v roke rodbinskemu gospodarju! Na prvi hip pač osupi primer, ki smo ga čuli v davčnem odseku iz ust necega dunajskega poslanca in katerega je priobčil g. Povše v preje navedeni brošuri. Uradnik z letno plačo 800 gld. živi skupaj z umirovljenim očetom, čegar mirovina znaša 600 gld. in s sinom avskultantom uživajočim adjutum letnih 500 gld. V tem slučaju argumentuje pisatelj omenjenega delca prav tako, kakor je bilo slišati v davčnem odseku: „Po vladnem načrtu bo moral odmeriti se uradniku davek od 1900 gld., ko bi on sam le od 800 gld. imel plačati 600 gld., stari oče in sin pa bi bila osebna davka prosta“ (l. c. str. 28). Pred vsem kratek popravek! Obdačenje na podstavi 1900 gld. bi se pač po jasnih besedah vladne predloge moralo vršiti le v povsem neverjetnem slučaju, ako bi dotični rodbinski gospodar do zadnjega krajcarja v žep vtaknil očetovo mirovino in sinov adjutum, kar se pa pozitivno ne bo pripetilo, ne v vsakdanji istini, še veliko manj pa nasproti davčnemu erarju v davčni praksi, katera razpolaga s toliko lokavostjo! Dohodek 1900 gld. v tem slučaju gotovo ne bode davčna podstava, pa recimo — dato sed non concessio — da se vendar le pripeti ter skupni dohodek vsled tega po §-u 207. obdači s 27 gld. — vprašamo vendar: Mari prizadeti uradnik-davkoplačevalec ne bode lažje prenašal prisojeno mu dohodarino nego tovariš njegov, kateri uživa isto letno plačo 800 gld. ter mora ž njo rediti starega očeta in sina študenta brez posebnih dohodkov, — nižji dohodninski davek 6 gld.!? Ako se obema naloži isti davek navzlic temu, da je njun gospodarski položaj toliko različen — ni to očiten pregrešek nasproti davčni pravičnosti, po kateri mora pred vsem težiti sleherna davčna preosnova?



Uverjeni smo pa tudi, da je slična določba glede rodbinskih členov in njenih gospodarju pripadajočih dohodkov prepotrebna zlasti radi davčne prevare. Odstranite to določilo, in kodrasti krivonosci v Tarnopolu in Sučavi, cela židovska pasma in ž njo vred marsikateri krščenim posnemovalec njene navihanosti izumili bodo hipoma, kako je na videz razdeliti dejanski dohodek na posamezne rodbinske člene, da se opehari državna blagajna! Kontrola bode težka, čestokrat nemogoča, vsegdar mučna in draga, oškodovan pa bode po taki nelojalni praksi ne le državni erar, temveč celota poštenih davkoplachevalcev, kateri imajo zakonito pravico do tega, da se z dohodninskimi prinosi zmanjša prehudo breme prinosnih davkov!

Naposled pa celó oni argument, ki si ga izposojamo iz občnega državljanskega zakonika ter iz splošne postavne oblike našega zakonskega premoženjskega prava, ni tako relevanten, kakor bi utegnili soditi na prvi pogled. Dejanski se v nekaterih deželah našega cesarstva ta oblika ni ukoreninila. Na Kranjskem na pr. — izvzemši baje nemške Kočevarje — med kmetskim prebivalstvom ni navada, da bi si mož in žena izgovorila vkupnost imetja ali da bi vsak ostal pri svojem: ne, običajno je, da nevesta prinese ženinu v zakon doto svojo, ta dota se pač vknjiži na posestvo ali mož razpolaga ž njo, kakor z lastnim premoženjem svojim. Pri nas torej je med prostim narodom v rabi „dotalna sistema“ in meni se skoraj dozdeva, da baš ta oblika zakonskega premoženjskega prava po svoji etični veljavi v marsičem nadkriljuje druge pravne oblike. Našega zakonskega zadene torej, če se davek loči po individuvelnih dohodkih, dohodarina z vso svojo ostrostjo, bolj strogo se bode ravnalo ž njim nego z zakonskim davkoplachevalcem v deželah, kjer sta oba, mož in žena prepisana na posestvu ali kjer vsak za se ohrani svoje imetje. Zopet migljaj, da se ni prenagli z obsodbo vladnega načrta!

Vse to razmotrivanje me dovede do sklepa, da iz denarnih in stvarnih razlogov ne morem priporočati individualnega obdačenja ter da pri kolektivnem nasvetujem izjemo k večjemu pri onih dohodkih zakonske polovice, o katerih se dokaže pred komisijo, da jih gospodar dejanski nikoli ni prejel ter nikoli ni raz-

polagal ž njimi. Kar dalje sega, na škodo je davčnemu uspehu, krči efekt cele davčne preosnove, olajšuje davčno obveznost baš najzmožnejšim davčnim silam ter vsopredno preobremenja ostale davkoplachevalce in ustanovlja istiniti „privilegium odiosum“ za one dezele, v katerih se je med široko maso priprostega prebivalstva ukoreninila dotalna sistema.

Vender si ne morem prikrivati, da bode tako spremenjena vladna predloga navzlic teoretični svoji utemeljenosti poostrila sedanji gmotni položaj neki vrsti davkoplachevalcev, katero je baš iz socijalnopolitičnih ozirov kolikor mogoče varovati in ščititi. Vzemimo boljšega tovarniškega delavca in rodbino njegovo! Vsaj je splošna prikazen baš v teh krogih, da se žena delavčeva navadno ne more omejiti na dom in njegovo oskrbo, temveč, da je primorana po kruti življenski potrebi, poleg moža iskati si prislužka v tovarni ali s kakim drugim delom. Če ni delavka, pere ali šiva ali na kak drug način prisluži nekoliko goldinarjev. Isto prikazen nahajamo pri otrocih, komaj jih izpusti ljudska šola, uže morajo v tovarno! Vzemimo torej slučaj, da je mož dosihmal v tovarni služil po 600 gld. na leto — po sedanjem zakonu mu od tega ni bilo plačati davka. Žena si je prislužila letnih 250 gld., a sin in dve hčeri tudi kaj služijo ter od svojega zaslužka primaknejo, recimo, skupnemu gospodarstvu po 100 gld. Dohodki se seštevejajo, davčna podstava je  $(600 + 250 + 300 \text{ gld.} =) 1.200 \text{ gld.}$  Dosihmal je bil ves ta dohodek davka prost, odslej bi se po jasni besedi vladnega načrta moral obdačiti z 12 gld., torej s svoto, katera se uže bridko čuti v skromnem budgetu delavske rodbine. Posledica tega določila je torej, da se ostreje pritegne k državni potrebščini delavski stan, navzlic temu, da je vodilna misel vladnih predlog, varovati in negovati nižje plasti ter v očigled eminentni potrebi, baš potom davčne politike podpirati delavski stan in utešiti njegove opravičene težnje. Na ves glas rečem torej, absolutno nemogoče je, da se jednaka določba nespremenjena odobri po davčnem odseku in državnem zboru. Vsaj za ta slučaj, ako izvirajo dohodki zakonske polovice ali rodbinskih členov iz dela za plačilo (Lohnarbeit) ter do neke gotove višine skupnega dohodka, izvzeti jih je od kolektivnega obdačenja ter obdačiti jih je posebej. V tem smislu stavl sem poseben nasvet v davčnem odseku ter mejo postavil indivi-

duvalnemu obdačenju pri skupnem dohodku 1200 gld. Ista misel vodila je posl. Steinwenderja in Plenerja, katera sta po svoje formulirala svoje mnenje ter na drug način omejila izjemo. Vsi ti predlogi se dosihmal še niso dognali v pododseku, bržkone jih rešimo stoprav pri §-u 208., pri takozvanem „Kinderparagraph-u“, vendar se priznava z vseh strani, da se mora tako ali tako nekaj skleniti za varstvo delavskega stanu proti pretirani davčni strogosti.

Posebno huda praska razvnela se je v odseku povodom §-ov 195. in 199., obravnavajočih zemljiščne dohodke. O tej kontroverzi, katera se je razpravljala skozi dolge tri seje davčnega odseka, naposled odstopila pododseku, kjer se tudi še ni dognala do denašnjega dne, v prihodnji številki!

(Dalje prihodnjič.)

*Fr. Šuklje.*



## O naravstvenej obvezanosti.

Piše dr. Janko Pajk.

### VII.

#### Vest in razna čuvstva nagibi k obvezanosti.

(Konec.)

Najniža stopnja obvezanosti je ona, h kateri nagiblje strah kaznij. K tem kaznim spadajo tudi one, ki se imenujejo „naravstvene“: káranje, zaničevanje, obsodba v javnem mnenji in jednake. Mišljenje in dejanje človeka v tem strahu nima naravstvene podlage; pri tako boječem človeku ni neumestna sumnja, da bi vse storil, ko bi tega strahu ne imel. K dejanstveni naravstvenosti ne zadovoljuje čuvstvo te bojazni; k večemu ima dober zanikaven pomen, ker plaši od zlega. Ali čudo, po mnenji nekotih opazovalcev je ta nagib k obvezanosti jeden najsplošnejših. Ravno ker je ta nagib tako razširjen, kaže bolj, nego vsaka druga družbenska prikazen, na kako nizkej stopnji naravstvenosti je še dandanes človeštvo, ker se ne dá voditi od prepričanja, nego od strahú k svojemu pridu! Bain, znani angleški duše-